

میلغا وه

(2) عانتسا موهم
الله لا إله إلا الله لا رص

— ميهافم باب — هقفل و صا جراخ سورده لسلسه
متهه و سده سلج

داتسا

س نار هط س نيسد ن س محمد م ديسد جاد الله تيا
ه ر سد الله س دق

میجرّلا ناطیشلا نم لله اب ذوعأ
میجرّلا ن محرّلا الله مسب

هلا لا : دیحوت هملک رد رصد هبل لاکشا
الله لا

تللاد رد هکی تلامج زا یکی هک دش ضرع
، هک دش لادتسا نآ هبل رصد رب هئینانتسا تاملک
: دش ضرع و .تسا «الله لا هلا لا» دیحوت هملک
دیاب هک تسا نیا تسا حرطم اجنیا رد هکی لاکشا
«دوجوم» ای و «نکم» ای سنجی فذی لا یارب
«نکم هلا لا» هک مییوگب رگا . میریگب ربخار
یارب میدرک ناکما تابثا تروصن یارد
«دوجوم هلا لا» هک مییوگب رگا و . راگدروپ
؛ میدرک اندر ریغ زا ناکما فذ تروصن یارد
میدرک تیناکما تابثا یرابلاکیرش یارب ینعید
، هلمجنیا تروصود رهرد و . عانتما تابثا هذ
تسیند دیحوت دیفم

لاکشا هبل ییوخ الله تیا موحرم باوج

نیا زا ییوخ یاقا موحرم هک دش ضرع
هک تسا نیا ناشیا باوج . دناه داد ی باوج هئیسق
رگا ، ناکما ملاعر دهنکم میهافم زا ی موهفم ره
یضتقم دیاب دنک ادیپ دوجو ، جراخ رد ده اوخب
دوقفم مه عنام و دوجوم وای جراخ دوجو یارب
ش دوجو ناکما ، دشابند دوجوم یضتقم رگا . دشاب
ش دوجو ، دشاب هتشاد دوجو عنام رگا و تسیند
دوشی ملمد عانتما تفص واربو تسال یحتسم
بجاو موهفم رد هک دوجولاب جاو موهفم زا ریغ

رگم ، صاخ ناكما هب ی نكمم ی اذخ تسیند»
 دراو لاکشا اجنیا رد ، مییوگب روطن یا رگا «. اذخ
 صاخ ناكما تابثا اذخ ی ارب هکنیا رب دوشی م
 هدرک نیفرط زا ترورض بلس ، نیا و دیدرک
 ناکم لإاب ن کمم هلا لا» : مییوگب رگا اما . تسا
 ن آ رگم تسیند ماء ناكما هب ی نكمم ی اذخ ؛ ما عدا
 . دراد ماء ناكما ، دش ن کمم هک اذخ ن آ «. اذخ
 دشاب هتشاد ترورض تسا ن کمم ش دوجو ی نعید
 . دراد ترورض ش مدعی لو

هک تسا صاخ ناكما ، زاب تروصن یارد
 ی راب فاصتا ی لو ، اذخ ی ارب دنکی م ناكما تابثا
 ناكما ام . درادنی لاکشا هک ماء ناكما هب ی لاعت
 هلا هار زا دعب ، مینکی م تابثا اذخ ی ارب ار ماء
 ترورض ش قفاوم بناج هک مینکی م تابثا رگید
 ی لاکشا «ن کمم» نیا تروصن یارد سپ . دراد
 1. دراد

ی یوخ اللهتیا موحرم هب لاکشا

تسا نیا دوشی م هداد بلطم نیا هب هک ی باوج
 ی ضنقم دوجولاب جاو هک دیتفگ اجنیا رد امش هک
 دشاب هتشاد عنام رگا لاماد . دراد ی جراخ دوجو
 هتشاد عنام رگا و دوجولاب جاو نام ه دوشی م نیا
 ی م امش هک ی تقو . دوجولا عنتمم دوشی م نیا دشاب
 ، تسا ی رابلاکیرش هک دوجولاب جاو نیا دییوگ
 دوجولاب جاو فصو اب ، دراد عنام جراخ ملعارد
 ربار عانتما اجنیا رد دیناوتی مذ امش رگید ن دوپ
 رگید نیا [تروصن یارد نوچ] . دینک لمذ ن آ
 . تسیند دوجولاب جاو

1. 147 ص ، 5 ج ، هقفا لوصأ ی ف تارضاحم .

رد لّوا ام ، «دوجوم» ای میهدب رارق «نکمم»
امشل یلد هچ هب میوگی م ، مینکی م ثحب «نکمم»
ی نکم ی اذخ دیوگی م و دیهدی م رارق «نکمم»
ارچ . تسینی بجاو ی اذخ میوگی م ! ریخنه ؟ تسین
ار «نکمم» نیار باند !؟ دیهدی مذ رارق روطنیا
و هجوی ب ، نداد رارق سنجی فذی لای ارب ربخ
رانک میرانگی م ار نیا و تسا فلاخ

ی م هدمهف هچ «هلا لا» نیا زا میوگی م دعبد
ی اذخی نعی «هلا لا» . دوشی م هدمهف دوجو ؟ دوش
«نکمم» سپ . تسه ی اذخ هکنیا لابقرد ؛ تسین
هب ددرگی م رب ریقت و درادن انعم اجنیا رد
تسا تسرد نیا «.الله لّا دوجوم هلا لا» ؛ دوجوم
هضرع فرع هب ار ملاک نیا امش رگا ی نعی
لثم . دروآی مرد «دوجوم» ، ملاک نیا زا ، دیرادب
نیا زا «تسینی دیز ؛ دیز لا» : میوگی م هکنیا
دیز ! دیای مرد مه «تسه» کی «دیز هذ ؛ دیز لا»
ای لاماد ؛ تسین راب دیز ی ارب دوجو ی نعی تسین
رد دوجو لّام هک بکرم دوجو ای ق لطم دوجو
سنجی فذی لای ازا امش هک هچنآ هر خلاًاب . دشاب راد
و بکرم دوجو ای ؛ تسا دوجو ی فذ دیمهفی م
لّوا دوجو ای ، ضراء دوجو

، سنجی فذی لای هک میمهی م ار نیا ام نیار باند
میوگی م سپ . تسا ی تیهام کی زا دوجو ی فذ
زار یغتسینی ی اذخی نعی «الله لّا هلا لا» ی انعم
، دیدرک اذخ رب تابثا ار دوجو دیدما امش . اذخ نآ
هک ی اذخ نآ دروم رد اجنیا رد ! بوخ رایسب
تسا نکم ، اذخ نآ ایآ هک میوگی م درادن دوجو
نآ دیوگب امش هک تسا نکم ؟ تسین نکم ای
ود ، تسا نکم وا دیوگب رگا . تسا نکم اذخ

مّاع ناکما هب ن کمم ای؛ دوشی م هداقتسا هنوگ
 ترورض قفاوم فرط دوجو ش یارب ی نعید، تسای
 ی الله نیمه دوشی م نیا . فلأخم فرط هذ، دراد
 میتفگ هک تسای نیا ضرفن وچ، میدرک تابثا ام هک
 دوجو یرگید ی اذخ چیه، اذخ کی نیا زاریغ
 یارب امش! بوخ رایسب هک دیوگی م امش . درادن
 [تسرد]، دینکب ناکما تابثا دیناوتی م اذخ ریغ
 دوجو [اذخ کی نیا زاریغ] ی یادخ [هک تسای
 هک میوگی م؟! تسین م ه ن کمم ایآ ی لو، درادن
 نیا زاروظنم اما، دشابن کمم [هک میراد لوبق]
 ،تسای صاخ ناکما، ناکما رگا؟ تسیچ ناکما
 زاب سپ . میدرک نیفرط زارورض بلس
 ناکما هب ن کمم ی اذخ هک تسای نیا هب ش تشگرب
 ی نعید صاخ ناکما هب ن کمم ی اذخ . تسین ی صاخ
 هذ و دراد ترورض ش یارب دوجو هذ هک ی یادخ
 .تسین کمم اذخ نیا . دراد ترورض ش یارب مدع
 اذخ نیا یارب دوجو لابجاو تابثا اجنیا رد ام زاب
 .میدرک

یارب ار مّاع ناکما ام هک دیوگب امش رگا لامح
 رد هک میوگی م، مینکی م تابثا یرابلاکیرش
 تابثا یرابلاکیرش یارب امش هک ی مّاع ناکما
 ش قفاوم فرط لاعف یرابلاکیرش نآ ایآ دینکی م
 ترورض دیوگب رگا؟ درادن ای دراد ترورض
 ،دیدرک ی فذلوا لهو رد امش هک میوگی م دراد
 سپ درادن ترورض رگا و درادن ترورض سپ
 ناکما سپ . صاخ ناکما هب ددرگی مر بن ناکما نیا
 یارب قفاوم فرط هکنیا ناونع هب امش مّاع
 تابثا دیناوتی م دراد ترورض یرابلاکیرش
 ی دوجو نآ هک میدرک تابثا ام اجنیا رد سپ . دینک

دوجو کی مینکی متا بٹا «الله» یار باجیا رد ہک
«الله» ہر صاصتخا ہک ت سا ی دوجو ن آ و ت سا
دراد.

دیوگی مہکنیا دیوگب دیناوتی مامش اجنیا رد
دوجو نیا ایآ «دراد دوجو ی یادخ؛ الله لا ایلا لا»
ہکنیا ای ت سا ت آذلاب دوجو ، راگدرورپ یار ب
ہائسم کی نیا [: میوگی م] ؟ ت سا ریغلاب دوجو
نیا ایآ ہکی یاجنآ رد میربی م ار ثحب ت سا رگید
ی نعید ؟ ت سا ت آذلاب دوجو ، راگدرورپ یار ب دوجو
دوجولاب جاو امش و دنکی م دوجو یاضتقا اتاذ ایآ
زا ؛ ہلب ہک ت سا ی رگید ثحب ن آ ؟ دیمہفی م ار
ی مذ ار ی تاذ دوجو مام «الله لا ایلا لا» نیا دوخ
ن آ و ، رگید ہمدقم کی ہمیمض ہر رگم مہمہف
دوجو ن آ ہکی دوجو ر ہ ہک ت سا نیا ہمدقم
ش دوخ ، دوجو ن آ و دشاب ہتشادن ریغ ہر ی زایند
دوخ ی نعید ، دنکب ار ج راخ دوجو یاضتقا ہسفنہ
دوجو ن آ ، دنکب ار دوجو یاضتقا موہفم نیا
دیناوتی م دوجو ن آ زا امش و ت سا ت آذلاب لقتسم
دینک عزتتا ار دوجولاب جاو

نیا زا میتسناوت اجنیا رد مام ہک ہچنآ نیار بانہ
«الله لا ایلا لا» ہک ت سا نیا مہدب باوج ، لاکشا
ی دوجوم ہلا چہ ؛ دوجوم ہلا لا : دیوگی م
ن آ و ت سا «الله» کی سپ «.الله رگم ، تسین
ن آ] ہک «الله» ن آ زاریغ ، ت سا دوجوم «الله»
ہک ل اح . تسین دوجوم ت سا ی رابلاکیرش [زیغ
دشاب «ن کمم» ہک ت سا ن کمم سپ ، دشن دوجوم
ہک ل اح ؛ ت سا ن کمم ! بوخ رایسب میوگی م
، ت سا «ن کمم» صاخن اکما ہر ایت سا «ن کمم»
مدع ہن دراد ترورض ش یار ب دوجو ہن ی نعید

کیدی ارب دوجولابجاو تابثا، تروصن یارد
 هبرگا. دراد دوجو مّماع ناکما هبرای؛ دش ادخ
 ایآ: مینکی م ل اؤسد، دشاب هتشاد دوجو مّماع ناکما
 ن لآ ی تقو. تسیند مپیوگی م؟ تسیند ای تسه ن لآ
 ش تشگرب، مّماع ناکما نیاسپ، دشند دوجو تابثا
 رد، مّماع ناکما نوچ. تسا صّصاخذ ناکما هبر
 قفاوم فرط هک تسا دوجولابجاو ی تروص
 دشاب هتشاد ترورض.

بوجو، ریغلاب بوجو اب مّماع ناکما یراگزاسد صّصاخذ ناکما و تاذلاب

اب مه ی نعید مّماع ناکما مپیوگی م هکنیا
 بلسد اب مه و دزاسی م قفاوم بناج زا ترورض
 مپیوگی م مّماع ناکما رد. دزاسی م نیترورض
 بناج اما درادن ترورض شیارب فالخم بناج
 زاب ای تسا تکاسد هکنیا لاماد. تسا تکاسد قفاوم
 ناکما دوشی م، درادن ترورض قفاوم بناج
 دوشی م هک دراد ترورض قفاوم بناج ای؛ صّصاخذ
 دوجولابجاو

هیحان زا ناشدوجو اهنیا هکی تانکم مامت رد
 ی لو. درادن ترورض قفاوم بناج، تسا تّلع
 ترورض، تّلع هبر اگتا رطاخه قفاوم بناج
 ناکما هبر **ن کمم دیز**: مپیوگی م لّلام. دنکی م ادیپ
 : مپیوگی م هکنیا، دراد دوجو دیز هکی لاحرد؛ مّماع
 دیز ی ارب مدعی نعید، مّماع ناکما هبر **ن کمم دیز**
 ن لآ! هلب؟ روطچ دوجو ی لو، درادن ترورض
 هضافا دوجو و ا هبتّلع هیحان زا، دراد دوجو دیز
 تسا هشد.

هکنیا؛ مّماع ناکما هبر **ن کمم الله**: مپیوگی م لاماد
 مدعی نعید، مّماع ناکما **لاب ن کمم الله**: مپیوگی م

هنومکن با اُمهیشد لثم ام!؟ دوشی من ار چ: داتسا
هنومکن با اُمهیشد هفسلف رد لاماد - میوگب میناوتی م
بجاو اتود ام هک درادی لاکشا هچ هک - دیای م
هتشاد دوجولابجاو اتهد ای؟ میشاب هتشاد دوجولا
کی ناشدوخ یارب اهنیا زا مادک ره؟ میشاب
مهر گیدمه ابو دنادی ملاء کی، دنادی رایتخا
دنادی فداصت و مداصت چیه

بَا!؟ دندرکی م تابثا روطچار «هثلاث میناقا»
نادزی» دوجولابجاو اتهس؛ س دُقلاحور و نیا و
اتود!؟ دندرکی م تابثا روطچار «ن مرها و
ادبم ی کی، تاریخ ادبم ی کی؛ دوجولابجاو
دوجولابجاو؛ تسا روطنیمه مه نیا رورش
ی کی هک درادی قیداصم هک تسا مء ی انعم کی
مه رگید نایادخ، تسادخ نیمه قیداصم ن آزا
دنتسه

بجاو کی تابثا میهاوخی م ام دیحوت نیا رد
بجاو لَوَا زا رگا قاحُد اتهد هذ مینکب دوجولا
زارغ دوجولابجاو هک دننک ضرف ار دوجولا
دوجولابجاو ار «لا» ربخ ار چ سپ، تسین ادخ
دنیوگب دیاد؟ دناد رارق نکم هکلب دنادن رارق
لَا دوجولابجاو هَلَا لَا» ی نعید «الله لَا هَلَا لَا»
هچ هب امش هک میروآی م لیلد هکی تلاحد؛ «الله
رگا؟ دیداد رارق دوجولابجاو ار «لا» ربخ ی لیلد
نیا؛ مَلَکَلَا لَوَا اذِه دیهدب رارق دوجولابجاو
موهفم امش لَوَا زا هک تسا بولطم هب هَر داصم
رب ار موهفم ن آ و دیدرک ضرف ار دوجولابجاو
ی فرعی انعم هکی تلاحد دیدرک تابثا ادخ نیا
«هَلَا لَا» تسین دوجولابجاو «الله لَا هَلَا لَا»

و تا مدقم سیط اب امش هلب بی یادخ تسیند ی نعید
زا، متسر ناخذ تفه زان تشدگزا دعب و نیهار ب
عازتنا ار دوجولاب جاو کی [الله لآ اهلآ لا] نیا
«الله لآ اهلآ لا» ی نعم ل و ازا ل و ازا هذ، دینکی م
دوجو ی نعید ی یادخ تسیند؛ بی یادخ تسیند ی نعید
درادند.

ی نعید «هلآ لا» ی انعم سپ مپیوگی م ام
«دوجوم» ی انعم رگا دنیوگی م؛ «دوجوم»
نیمه ام سپ، دوشی م دراو ت لاکشا نیا دیریگب
«دوجوم» را می گیریم بدون اشکالات؛ خدای
موجودی نیست مگر یک خدا. وقتی گفتیم «خدای
موجودی نیست مگر یک خدا» صحبت در این
می کنیم که آیا خدای دیگری هم ممکن نیست؟
می گوئیم اشکال ندارد، ممکن باشد. می گوئید اگر
ممکن است پس اثبات واجب الوجود برای این که
نمی شود؛ ممکن است او هم «ممکن» باشد به
امکان عام. به امکان عام که شد پس آن هم
واجب الوجود است. می گوئیم خیلی خوب! ممکن
به امکان عام است؛ ولی الآن هست یا نیست؟ شما
با این کلمه، گفتید غیر از یک خدا، الآن خدایی
نیست؛ وقتی اثبات نشد پس باید امکان خاص را
روی آن بار کنید نه امکان عام را. چون در بعض
امکان عام، طرف موافق ضرورت دارد
در حالتی که می گوئیم نیست؛ پس امکان خاص
است. اگر امکان خاص را هم بار کنید امکان
خاص هم که دیگر واجب الوجود نیست. امکان
خاص اگر باشد مثل ما می شود، آن [ممکن به
امکان خاص] نیاز به علت دارد. وقتی که نیاز به
علت پیدا کرد، بنابراین خودش استغناء بالذات

ار دوجو لوّازا ینعید؛ تسیندی یادخ چیه دییوگ
 می تابثا ادخی ارب و دینکی می فد ادخ ریغزا
 تابثا ادخی ارب هک ار ی دوجو نیا لاماد. دینک
 ای دینک تابثا دیه اوخی می ار ریغلاب دوجو ای دیدرک
 می مرانک ار ریغلاب دوجو لوّازا. ار تاذلاب دوجو
 می؛ دیسری می تسیند به به کنیا رطاخه به، دیراذگ
 کی به دیاب ام سپ دشاب ریغلاب دوجو رگا دییوگ
 و مینکی می وار د ملاک لقند، میسرب تاذلاب دوجو
 دیای می شپیل سلسست [و میوری می شپیل] روطنیمه
 ی ارب دوجو هک میسری می ایه طقند کی به ام سپ
 هک تاذلاب دوجو. دوشی می تاذلاب دوجو «الله» نآ
 نیا ی ارب دوجو نیا مییوگی می سپ، دش [تابثا]
 هک تاذلاب دوجو. تسا تاذلاب دوجو، راگدروپ
 می عزتتا دوجو زا ار بوجو امشد تقو نآ دش
 دینک.

می عزتتا ار بوجو مه لوّاهو رد مهّتبا
 تسه مه بوجو، دشاب دوجو هک اجره رد؛ دینک
 بوجو [بوجو هک تسا نیا رد نخس] ی لو
 تاذلاب بوجو؟ تاذلاب بوجو ای تسا ریغلاب
 [هجیتنرد]، مینکی می فذدار ریغلاب بوجو. تسا
 به میسری می ام نیاربان. دنای می تاذلاب بوجو
 بوجو، دوجو زا، هطقند نآ رد هک ی ایه طقند کی
 تابثا «الله» ی ارب اجنیا رد. دوشی می عزتتا تاذلاب
 نیا تشدگزا دعبی نعید. دینکی می دوجولاب جاو
 کیرش ی ارب و دینکی می تابثا ار نیا، ل حارم
 دینکی می تابثا ار عانتما، یرابلا

«لای» و «ام» شحبه هجیتن

هکنیا ملاک هجیتن. دش هامت «لای» و «ام» شحبه
 هقوطنمب دنکی می رصد رب تالاد «لای» و «ام»

لأصا و دود ی و حذ ثحب، ثحب نیا و . هموهفمب لا
 ی دارطتسا ثحب کی، لوصا ثحبم رد ش ثحب
 ثحابم نیا زا ی لیخرد هک دینادی م مه امش و دود
 بلطم و هدرک ادیپل خادتم ه ی لقع ثحابم لوصا
 رد بلاطم نیا هک ی تسیابی مذ و هدیسر اجنیا هب
 دوشد حرطم ی لکروطه بلاً اصا اجنیا

موهفم باب رد هتشنگ ی اه ثحب لّصح

ثحب لّصح . دش هامت موهفم ثحب رد ام ملاک
 هذ و طرش هذ هک دش نیا ش اهجیتند و هتشنگ ی اه
 دنرادند موهفم رب ی تللاد اهنیا ، بقل هذ و فصو
 موهفم رد رو هظ هک میوگب میناوتی م تیاغ هکلب
 و ، ی عضو تللاد هبش دوخ هک مه ءانثسا و دراد
 . هموهفمب هذ دوشی م رصد ءدافتسا ش قوطنم زا

ی دراوم رد ن آ و ، دش حرطم هک ی لناسم رگم
 هنیرق رگا اما . میشاب هتشادند ی هنیرق ام هک تسا
 ی یاجنآ رد ملاک و ، دشاب هتشاد دوجو موهفم رب ی ا
 ن آ زا هک دشاب هتشاد دوجو ی هنیرق هک دشاب
 ی ف» رد فصو باب رد لّاثم ، دوشب رصد ءدافتسا
 رد ای ؛ میراد هنیرق اجنآ رد هک «تاکز ءتمأسلا منغلا
 ، موهفم رب ی نذارق هک ی یاجنآ رد ، طرش موهفم
 تبحد و تسیند ثحب اجنآ رد ، دشاب هتشاد دوجو
 هتشادند دوجو ی هنیرق هک تسا ی یاهاجنآ رد ام
 ضرع هک روطن امه مهش دراوم زا ی کیو . دشاب
 مْکءَاجِنِ اَوْ تَمَاءٍ نَّيْذَلًا اِهْيَآيْ ﴿١﴾ :تسا اَبْدَ اَيَّا مِیْدِرْک
 نیا زا هوجولانم هجو چیه هب هک ¹ ﴿اَوْ نَبِيْتَفْ اِبْنِبُقْ سَافْ
 دیاب اجنیا رد ام هکلب . دوشی مذ موهفم ءدافتسا هیآ
 مینک هعجارم کذل اثما و ءینلاقع ءر یسد هب

6.1 هیآ (49) تارجد هروس .

رد و طر شد رد تیفیکن یا هب موهفم ام نیار بانبد
روطنیمه و میراد تیاغ رد اما ،میرادن فصول
موهفم رب تلاد هقوطنمب ملاک دوخ هک ءانتسا رد
ءدافتسا اجنیا زا ام و دنکی م رصد رب تلاد و
مینکی م رصد

ثحبرد دوری مام ثحب دعب زور زا الله ءاشن ا
!تسا ی یار جامرپ ثحب کی هک صاخذ و ماء
اوعده بر اکرگا هک دینک رضاد مه دگل و بوچ
ماء ثحب مه !دیشاب هتشاد ی گداما دیشک کتک و
هک تسا دایقم و قاطم ثحب مه و تسا صاخذ و
لحم هقف رد ی لیخ هک تسا ی مهم ی اهت ثحب زا
تسا ءلاتبا

دَمَحْمِلْ اَ وِ دِمَحْمِلْ اَ عِلْ صَدْمَهَلْ لَ ا